

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет (ННІ) _____ Економічний _____
(назва)

“ _____ ” _____ 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Філософія і соціологія

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність D1 Облік і оподаткування

Освітня програма «Облік і аудит»

Факультет (ННІ) Економічний

Розробники: доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації, кандидат
філософських наук, Дмитро Іванович Чорноморденко

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисциплін «ФІЛОСОФІЯ І СОЦІОЛОГІЯ»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	D1 Облік і оподаткування	
Освітня програма	«Облік і аудит»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Рік підготовки	1	
Семестр	2	
Лекційні заняття	30 год.	6
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6
Самостійна робота	60 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Філософія і соціологія» є обов'язковою компонентою ОПП з циклу загальної підготовки студентів спеціальності «Облік і оподаткування».

Метою навчальної дисципліни «Філософія і соціологія» є створення умов для самостійного осмислення студентами існування та розвитку природного і соціального світу, формоутворень культури і пізнання, людини та її сутності.

Завдання:

вивчення історії філософії та її органічної складової – історії української філософії, сприяння гуманізації освіти через засвоєння досягнень сучасної філософії, інформації про світ у цілому і ставлення людини до нього; вивчення комплексу принципів пізнання та загальних методів пізнавальної діяльності; розвиток здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ суспільного життя, вміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з розв'язанням завдань економічної теорії і практики.

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 15. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

ПРН 17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

ПРН 21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

2. Програма та структура навчальної дисципліни «Філософія і соціологія» для повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Денна форма					Заочна форма			
	тижні	усього	лекції	практ.	с.р.	усього	лекції	практ.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1. Історія світової філософії									
Тема 1. Філософська пропедевтика. Сутність філософії, її роль у суспільстві. Сучасне суспільство споживання	1	8	2	2	4				
Тема 2. Антична філософія. Філософія Давнього світу	2	8	2	2	4	2	2		
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	3	8	2	2	4	2		2	
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва	4	8	2	2	4				
Тема 5. Німецька класична філософія	5	8	2	2	4				
Тема 6. Некласична філософія XIX-XXI ст.	6	8	2	2	4	4	2	2	
Тема 7. Українська філософія	7	8	2	2	4				
Разом за змістовим модулем 1.		56	14	14	28	8	4	4	
Змістовий модуль 2. Онтологія й Гносеологія. Соціальна філософія та антропологія									
Тема 8. Філософське вчення про буття. Свідомість як категорія філософії. Екологічна свідомість	8	8	2	2	4	2	2		
Тема 9. Пізнавальна активність людини. Методологія наукового пізнання.	9	8	2	2	4				

Особливості наукового пізнання в економічних науках									
Тема 10. Соціальна філософія та соціологія: основні підходи до розуміння суспільства. Філософська антропологія та філософія культури. Матеріальні та духовні культурні цінності	10	8	2	2	4	2	2		
Тема 11. Філософія економіки. Філософія грошей. Філософія релігії. Філософія права. Аксиологія: цінність буття та стратегії майбутнього. Гроші як цінність	11	8	2	2	4				
Разом за змістовим модулем 3.		32	8	8	16		4		
Змістовий модуль 3. Соціологія									
Тема 12. Соціологія як наука про суспільство. Структура системи соціологічного знання.	12	8	2	2	4	2		2	
Тема 13. Соціологічні закони і категорії. Соціологічні теорії. Соціологія масової комунікації.	13	8	2	2	4				
Тема 14. Соціальні взаємодії як фундаментальна основа життєдіяльності суспільства. Галузеві соціологічні теорії.	14	8	2	2	4				
Тема 15. Проблеми теорії та історії соціології. Системний погляд на суспільство. Соціальна структура суспільства.	15	8	2	2	4				
Разом за змістовим модулем 4.		32	8	8	16	2		2	
Всього годин	120		30	30	60	22	6	6	

3. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
---	------------	-----------------

з/п		
1	Філософська пропедевтика.	2
2	Філософія Давнього світу. Філософія Середньовіччя та Відродження	2
3	Філософія Середньовіччя та Відродження	2
4	Філософія Нового часу та Просвітництва	2
5.	Німецька класична філософія	2
6.	Некласична філософія XIX-XXI ст.	2
7.	Українська філософія	2
8	Філософське вчення про буття	2
9.	Свідомість як фундаментальна категорія філософії	2
10.	Соціальна філософія та соціологія: основні підходи до розуміння суспільства. Філософська антропологія та філософія культури. Матеріальні та духовні культурні цінності	2
11.	Філософія економіки. Філософія грошей. Філософія релігії. Філософія права. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього. Гроші як цінність	2
12	Соціологія як наука про суспільство. Структура системи соціологічного знання.	2
13	Соціологічні закони і категорії. Соціологічні теорії. Соціологія масової комунікації.	2
14	Соціальні взаємодії як фундаментальна основа життєдіяльності суспільства. Галузеві соціологічні теорії.	2
15	Проблеми теорії та історії соціології. Системний погляд на суспільство. Соціальна структура суспільства.	2

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософська пропедевтика.	2
2	Філософія Давнього світу. Філософія Середньовіччя та Відродження	2
3	Філософія Середньовіччя та Відродження	2
4	Філософія Нового часу та Просвітництва	2
5.	Німецька класична філософія	2
6.	Некласична філософія XIX-XXI ст.	2
7.	Українська філософія	2
8	Філософське вчення про буття.	2
9.	Свідомість як фундаментальна категорія філософії	2
10.	Соціальна філософія та соціологія: основні підходи до розуміння суспільства. Філософська антропологія та філософія культури. Матеріальні та духовні культурні цінності	2
11.	Філософія економіки. Філософія грошей. Філософія релігії. Філософія права. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього. Гроші як цінність	2
12	Соціологія як наука про суспільство. Структура системи соціологічного знання.	2
13	Соціологічні закони і категорії. Соціологічні теорії. Соціологія масової комунікації.	2

14	Соціальні взаємодії як фундаментальна основа життєдіяльності суспільства. Галузеві соціологічні теорії.	2
15	Проблеми теорії та історії соціології. Системний погляд на суспільство. Соціальна структура суспільства.	2

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- захист лабораторних та практичних робіт;
- інші види.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
- інші види.

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- захист лабораторних та практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах
- інші види.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Історія світової філософії		
Лекція 1 Філософська пропедевтика. Сутність філософії, її роль у суспільстві.	ПРН 15, 17, 21. В тому числі знати базові філософські поняття; вміти визначати власний світогляд;	-
Практична робота 1. Філософія як	аналізувати етапи формування	5

універсальний тип знань. Гуманізм та біоцентризм – провідні світогляди сучасності	світогляду. Знати світові історико-філософські традиції та концепції від давнини до сучасності; вміти виділяти характерні риси кожної з них. Аналізувати культурні впливи на особливості формування певного типу філософування. Знати особливості філософії античності, середньовіччя, Нового часу, німецької класичної філософії; аналізувати історичні тенденції 17-19 ст.; розрізняти методи наукового пізнання філософії доби Нового часу. Використовувати набуті знання для аналізу пізнавального процесу. Знати особливості та школи некласичної філософії; аналізувати практичну значущість кожної для розвитку філософії та науки. Розрізняти традиції сцієнтизму та антисцієнтизму. Знати етапи формування та представників української філософії. Аналізувати зв'язок між стилем філософствування та українськими культурними традиціями. Розуміти особливості української філософської думки. Розрізняти ідеї видатних українських філософів. Застосовувати набуті знання для розуміння ролі української філософії у світовому філософському дискурсі.	
Самостійна робота 1. Світогляд, мислення, людина.		5
Лекція 2 Антична філософія. Філософія давнього світу		-
Практична робота 2. Філософія Давньої Індії, Давнього Китаю, антична філософія. Особливості філософії Сходу та Заходу		5
Самостійна робота 2. Платон "Держава", "Тимей", "Бенкет". Аристотель "Політика", "Етика до Нікомаха"		5
Лекція 3 Філософія Середньовіччя та Відродження		-
Практична робота 3. Середньовічна та ренесансна філософія		5
Самостійна робота 3. Августин. "Сповідь". Монтень М. "Проби". Макіавеллі Н. "Державець"		5
Лекція 4 Філософія Нового часу та Просвітництва		-
Практична робота 4. Новоевропейська філософія. Доба Просвітництва		5

Самостійна робота 4. Емпіризм чи раціоналізм: що важливіше для здобуття істини. Свобода, рівність, братерство: утопія чи можлива реальність. Традиційна мораль проти природної моралі просвітників: за і проти		5
Лекція 5 Німецька класична філософія		-
Практична робота 5. Німецька класична філософія		5
Самостійна робота 5. Особливості раціонального, абстрактного, теоретичного мислення		5
Лекція 6 Некласична філософія XIX-XX ст.		-

Практична робота 6. Філософія XIX-XXI ст. та екологічні проблеми людства		5
Самостійна робота 6. Філософія науки як методологія та метанаука. Концептуалізм як обличчя сучасної філософії		5
Лекція 7 Українська філософія		-
Практична робота 7. Розвиток філософської думки в Україні.		5
Самостійна робота 7. Духовно культурні зв'язки української філософії з західноєвропейською: історія та сучасність.		5
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Онтологія й Гносеологія. Соціальна філософія та антропологія		
Лекція 8 Онтологія. Вчення про буття	ПРН 15, 17, 21. У тому числі знати основні онтологічні поняття; аналізувати зв'язок онтології та науки; розуміти зміст сучасних онтологічних проблем; розрізняти проблеми буття світу та людини. Розуміти специфіку проблем людського існування; аналізувати взаємозв'язок духовного та природного в людині. Розуміти значення так званих «вічних» філософських проблем. Розрізняти гуманістичні цінності. Аналізувати структуру психіки та свідомості людини. Розуміти логіку процесу формування людської свідомості. Розрізняти типи свідомості. Вміти визначати наукові та ненаукові методи пізнання. Усвідомлювати роль застосування методології для розвитку науки. Розуміти особливості сучасної наукової методології. Розрізняти загальнонаукові, філософські та специфічні наукові методи пізнання. Використовувати філософський досвід для відповідальної професійної діяльності, застосовувати набуті знання для зростання фахової майстерності. Вміти застосовувати набуті знання в особистому житті.	-
Практична робота 8. Філософське розуміння світу. Вчення про буття.		10
Самостійна робота 8. Концепції буття: матеріалізм-ідеалізм, об'єктивізм-суб'єктивізм, субстанціоналізм-несубстанціоналізм. Реляційна та субстанційна концепції простору і часу.		7
Лекція 9 Свідомість. Екологічна свідомість		-
Практична робота 9. Свідомість як фундаментальна категорія філософії. Екологічна свідомість		10
Самостійна робота 9. Свідомість як філософська проблема: історія та сучасність		7
Лекція 10 Гносеологія. Особливості методології пізнання в природничих та гуманітарних науках		-
Практична робота 10. Пізнавальна активність людини		10
Самостійна робота 10. Бертран Рассел. Людське пізнання. Його сфера та межі.		8
Лекція 11 Особливості пізнання в природничих та соціогуманітарних науках		-

Практична робота 11. Особливості наукового пізнання		10
Самостійна робота 11. К.Р. Поппер. Логіка та зростання наукового знання		8
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Соціологія		
Лекція 12 Соціологія як наука про суспільство. Структура системи соціологічного знання.	ПРН 15, 17, 21. У тому числі знати основні поняття з соціальної філософії; розуміти проблеми суспільного буття; аналізувати причини соціальних явищ, логіку здійснення суспільно-історичних процесів. Розрізняти типи державної влади, моделі соціального устрою. Застосовувати набуті знання для власної соціалізації та підвищення соціальної успішності. Аналізувати основні проблеми: економічної раціональності, справедливого розподілу матеріальних благ, взаємозв'язку економіки і екології. Знати антропологічні версії походження людини; розуміти зміст понять індивід, особистість,	-
Практична 12. Соціологія як наука про суспільство. Структура системи соціологічного знання.		10
Самостійна робота 12. Визначення структури системи соціологічного знання. Зміст і типологія соціологічних теорій середнього рівня.		7
Лекція 13 Соціологічні закони і категорії. Соціологічні теорії. Соціологія масової комунікації.		-
Практична робота 13. Соціологічні закони і категорії. Соціологічні теорії. Соціологія масової комунікації.		10
Самостійна робота 13. Класифікація соціологічних законів. Поняття і специфіка соціологічних категорій. Типологія і зміст соціологічних категорій. Масова комунікація як соціальна система.		7
Лекція 14 Соціальні взаємодії як фундаментальна основа життєдіяльності суспільства. Галузеві соціологічні теорії.		-
Практична робота 14. Соціальні взаємодії як фундаментальна основа життєдіяльності суспільства. Галузеві соціологічні теорії.		10
Самостійна робота 14. Визначення сутності і механізмів соціальної дії. Зміст і характерні ознаки соціальної взаємодії. Поняття та особливості соціальних відносин. Соціологія політики. Соціологія економіки.		8

	індивідуальність; розуміти природу людини, взаємозв'язок тілесного, соціального, духовного. Вміти описати основні філософські концепції культури; розрізняти типи культур у світі. Вміти формулювати базові цивілізаційні цінності, розуміти логіку становлення сучасної цивілізації; розрізняти сучасні цивілізаційні принципи. Застосовувати набутий досвід культурно-цивілізаційних цінностей у власному житті.	
Модульна контрольна робота 3.		30
Всього за модулем 3		100
Навчальна робота	$(M1+M2+M3)/3 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамен/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедайннів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=729>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді) (<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=729>);
- Філософія і соціологія: методичні вказівки для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Облік і аудит» та ОПП «Аналітичне і обліково-правове забезпечення бізнесу» зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» економічного факультету НУБіП України / Д.І. Чорноморденко. - К. : , 2024. - 69.;

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. Київ, 2006. 368 с.
2. Філософія. Навч.-метод. посіб. для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». Савицька І.М. Культенко В.П., Супрун А.Г., Гейко С.М.К.: Вид. центр НУБіП України, 2014. 24 с.
3. Козирев М. П. Соціологія: підручник / М. П. Козирев. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016, 656 с.
4. Ільїн, В.В. Філософія економіки. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авт.; за ред. Л.В. Губерського. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Харків. Фоліо, 2018, с. 572-620.
5. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: навч. посіб. Київ. 2018.
6. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: навч. посіб. Київ. 2018.
7. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Київ. Академія, 2007, 576 с.
8. Сторожук С.В., Матвієнко І.С. Філософія: навч.-метод. посіб. Київ. Видавничий центр НУБіП України, 2019.
9. Соціологія: навч. посіб. Львів. Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013., 440 с.

10. Соціологія: підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків. Право, 2010, 224 с.
11. Соціологія: підручник / Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін. ; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. Ф. Пачковского. Львів. ЛНУ імені Івана Франка, 2011, 418 с.
12. Соціологія: навч. посіб. для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич, О. Ю. Клименко, Л. М. Москаленко, М. С. Труш, В. Ф. Ятченко. Київ. ДУТ, 2019, 235 с.
13. Чекаль Л.А., Черній А.М. Філософський практикум: навч.-метод. посіб. Київ. Аграрна Наука, 2008, 200 с.
14. Чекаль Л.А., Черній А.М. Філософський практикум: навч.-метод. посіб. для студентів і аспірантів. Київ, 2008.
15. Філософія: терміни і поняття: навч. енциклопедичний словник / Під редакцією В.Л. Петрушенка. Львів. «Новий Світ-2000», 2020, 506 с. 19.
16. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л. В. Губерського. Харків. Фоліо, 2013, 510 с.
17. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. Київ. 2011, 164 с.
18. Філософський енциклопедичний словник. Київ. 2002, 742 с.
19. Chornomordenko, D., Taran, G., Havronenko, V., Astremska, I., & Parfilova, S. (2023). Innovations in the field of education in the context of improving the personnel incentive system. Revista Eduweb, 17(3), 195-201. Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación • Volumen 17, N 3. Julio-septiembre 2023.